

Pohledávky za privatizovanými podniky a ručení státu

Stát jako právní nástupce Fondu národního majetku (FNM) převzal ručení za závazky nabyvatele privatizovaných podniků podle § 15 odst. 3 zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby. Předmětem zákonného ručení Fondu národního majetku mohly být jen ty závazky nabyvatele privatizovaného majetku, které na nabyvatele privatizovaného majetku přešly ke dni, kdy na něj přešel privatizovaný majetek spolu se souvisejícími závazky. Pokud závazky (např. zaplacení sankcí z prodlení) vznikly později, po uvedeném dni, nebyly předmětem zákonného ručení FNM.¹ Ve vztahu k obchodnímu zákoníku je úprava zákonného ručení v zákonně o podmínkách převodu majetku na jiné osoby založena na specialitě a užije se pravidlo, že zvláštní právní předpis má přednost před obecným stejně právní síly. Tedy ustanovení tohoto zákona mají přednost před obecnou úpravou ručení v obchodním zákoníku.² Obdobně to platí, pokud došlo k privatizaci a vzniku zákonného ručení ještě v roce 1991 za účinnosti hospodářského zákoníku.

Ustanovení o zákonném ručení FNM, zrušené 1. 1. 2006, bylo několikrát novelizováno,³ což vedlo k právní nejistotě a k názoru, že jedna novelizace byla nepřípustnou pravou retroaktivitou.⁴ Ústavní soud však konstatoval, že ustanovení může ústavně obstát tehdy, kdy se využije ústavně konformní výklad a nové znění se nevztáhne na závazky ručitele, které se staly splatnými před dnem, na který dopadla změna ručení na základě novely příslušného zákonného ustanovení.⁵ To zastával i Nejvyšší soud⁶ a odborná literatura.⁷

¹ Rozsudek Nejvyššího soudu z 11. 10. 2000, 32 Cdo 429/2000, ASPI: JUD15638CZ. Rozsudek Nejvyššího soudu z 25. 8. 2004, 29 Odo 459/2003, ASPI: JUD82494CZ.

² Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze z 9. 5. 1995. Zveřejněn v Obchodní právo 4/1995, s. 28. Usnesení Nejvyššího soudu z 21. 9. 2011, 32 Cdo 4580/2010.

³ Zákony č. 544/1992 Sb., č. 210/1993 Sb., č. 224/1994 Sb., č. 179/2005 Sb.

⁴ ROMAN KOZEL: Ručení Fondu národního majetku. *Právní rádce* 5/1996, ISSN 1210-4817, s. 21.

⁵ Nález Ústavního soudu ze 14. 9. 1999, II.ÚS 401/97.

⁶ **Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 16. 10. 1996, I Odon 20/96:** Skutečnost, že právní předpis upravující občanskoprávní (obchodní) vztahy neobsahuje přechodná ustanovení, nelze vykládat tak, že byla stanovena pravá zpětná působnost (retroaktivita) tohoto právního předpisu. Na obsah ručení Fondu národního majetku za závazky, které přešly na nabyvatele privatizovaného majetku podle ustanovení § 15 odst. 3 zák. č. 92/1991 Sb. je třeba aplikovat ustanovení § 304 a násl. ObchZ. Závazky Fondu národního majetku z titulu ručení podle § 15 odst. 3 zák. č. 92/1991 Sb., které se nestaly splatnými ke dni nabytí účinnosti zák. č. 224/1994 Sb., se nemohou stát splatnými, pokud nebudou splněny podmínky nově stanovené v § 15 odst. 3 zák. č. 92/1991 Sb. ve znění zákona č. 224/1994 Sb. Na vymahatelnost pohledávek vůči Fondu národního majetku, jejichž splatnost nastala před účinností zákona č. 224/1994 Sb., nemají tyto nově stanovené podmínky vliv.

Rozsudek Nejvyššího soudu z 26. 9. 2000, 29 Cdo 2257/99: Pokud později přijatý zákon č. 224/1994 Sb. vázal vznik splatnosti pohledávky vůči ručiteli - Fondu, na další podmínky, tj. na vyčerpání všech právních prostředků vůči nabyvateli privatizovaného majetku, včetně výkonu rozhodnutí a konkursu, nemohla mít tato nová zákonná úprava vliv na existenci již nabytých práv, tzn. na existenci již splatné pohledávky. Opačný závěr by byl nejen v rozporu se zásadou ochrany nabytých práv, nýbrž i s principem zákazu retroaktivity zákona.

Rozsudek Nejvyššího soudu z 5. 5. 2010, 32 Cdo 5254/2008: Při řešení právní otázky, jaký má vliv úprava obsažená v zákoně č. 227/1994 Sb. na právní vztahy, vzniklé před 3. listopadem 1994, dovolací soud přihlédl především k tomu, že k definičním znakům právního státu patří princip právní jistoty a ochrany důvěry účastníků právních vztahů v právo. Součástí právní jistoty je také zákaz pravé zpětné účinnosti (retroaktivity) právních předpisů, který lze dovodit z čl. 1 Ústavy České republiky (srov. např. právní názor uvedený v nález Ústavního soudu ze dne 28. února 1996 sp. zn. Pl. ÚS 9/95, uveřejněném pod č. 16 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu České republiky, sv. 5, roč. 1996 - I. díl).

Podle ustálené judikatury Ústavního soudu (srov. nález ze dne 4. února 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96, uveřejněný pod č. 63/1997 Sb.) je naproti tomu v právní teorii i praxi obecně považována za přijatelnou nepravá zpětná

Novelizace omezovaly ručení FNM na privatizaci před 13. 8. 1993 a vázaly jej na vyčerpání všech právních možností vymoci dluh po dlužníkovi ze strany věřitele, včetně výkonu rozhodnutí a konkurzu. Tyto povinnosti věřitele se týkaly jen ručení, které ještě před příslušnou novelizací nebylo splatné, aby výklad novelizující právní normy nebyl pravou, ale jen nepravou retroaktivitou. Ovšem důsledky to mělo i pro promlčení. Zatímco v případě závazků FNM jako ručitele promlčecí doba v případě závazků splatných před novelizací nebyla dotčena, neboť se na ně nevztahovala nová povinnost vymoci dluh výkonem rozhodnutí a konkurzem. V případě závazků nesplatných, jejichž splatnost se vůči ručiteli oddálila až po skončení konkurzu, se příslušně oddálilo i skončení promlčecí doby závazků ručitele. Nicméně z pohledu tématu tohoto článku nejsou novelizace a jejich vzájemné vztahy významné.

V řadě případů byly pohledávky, na které dopadalo zákonné ručení, postoupeny původními věřiteli na Konsolidační banku Praha s.p.ú., jejímž nástupcem se stala Česká konsolidační

účinnost. To znamená, že od účinnosti nové právní normy se i právní vztahy vzniklé podle zrušené právní normy řídí právní normou novou. Vznik právních vztahů existujících před nabytím účinnosti nové právní normy, právní nároky, které z těchto vztahů vznikly, jakož i vykonané právní úkony se však řídí zrušenou právní normou. Aplikuje se tu princip ochrany minulých právních skutečností a zejména právních jednání.

Absentují-li v zákoně č. 224/1994 Sb. přechodná ustanovení, je třeba jej vykládat v souladu s výše uvedeným jako normu nepřímou zpětně účinnou a z toho dovodit, že věřitel, který do doby nabytí jeho účinnosti (tedy do 3. listopadu 1994) nevyzval FNM ke splnění ručitelského závazku podle ustanovení § 15 odst. 3 zákona č. 92/1991 Sb. ve znění dosud platném, mohl to od uvedeného dne učinit pouze poté, co vyčerpал všechny prostředky proti nabyvateli privatizovaného majetku; do té doby to však mohl učinit, aniž byla uvedena podmínka splnění. K témuž závěru ostatně dospěl Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 14. října 1998, sp. zn. 1 Odo 144/97, v němž uzavřel, že na pohledávku vůči FNM, jejíž splatnost nastala před účinností zákona č. 224/1994 Sb., nelze vztáhnout podmínky splatnosti, stanovené tímto zákonem. Posouzení provedené odvolacím soudem by naopak vedlo k závěru, že jde o normu s pravou zpětnou účinností, odporující ústavnímu pořádku.

Právní posouzení věci odvolacím soudem je tedy nesprávné (a dovolací důvod vymezený dovoláním tím naplněn), protože právní předchůdkyně žalobkyně měla možnost požadovat plnění po FNM jako ručiteli nikoliv až po vydání rozvrhového usnesení v konkursu na majetek společnosti Unibras, ale rovněž kdykoliv od účinnosti kupní smlouvy do účinnosti zákona č. 224/1994 Sb. (tedy od 1. října 1992 do 3. listopadu 1994), poté, co marně vyzvala nabyvatele privatizovaného majetku k zaplacení své pohledávky, popř. kdy nepochybně zjistila, že nabyvatel svůj závazek nesplní (§ 306 odst. 1 druhá věta obch. zák.). Splatnost by nastala v takovém případě na základě její výzvy a od té doby by začala běžet promlčecí doba.

Rozsudek Nejvyššího soudu z 31. 8. 2005, 29 Odo 200/2005: Podle § 15 odst. 3 věty druhé zákona věřitel nabyvatele privatizovaného majetku se může domáhat splnění závazků vzniklých před 13. srpnem 1993, které na nabyvatele přešly v rámci privatizace, na Fondu až po vyčerpání všech právních prostředků vůči nabyvateli privatizovaného majetku, včetně výkonu rozhodnutí a konkurzu. Za závazky vzniklé po uvedeném dni Fond neručí.

V případě vkladu podniku do základního kapitálu společnosti ustanovení § 477 odst. 3 obch. zák. ve spojení s ustanovením § 59 odst. 3 obch. zák. sice zakládá zákonné ručení vkladatele za závazky související s vkládaným podnikem, ovšem toto ustanovení se nemůže uplatnit v projednávané věci. Zákon č. 92/1991 Sb. je totiž ve vztahu k obchodnímu zákoníku předpisem speciálním, přičemž upravuje (v ustanovení § 15 odst. 3) vznik a rozsah odpovědnosti (ručení) Fondu za splnění závazků, které přešly na nabyvatele privatizovaného majetku, odchýlně od obchodního zákoníku.

Z obsahu spisu vyplývá, že druhý žalovaný vkladem majetku státního podniku R. d. J. do základního kapitálu (jmění) jím založené společnosti (první žalované) privatizoval majetek tohoto státního podniku podle zákona, a proto i jeho odpovědnost (ručení) za závazky privatizovaného podniku je třeba posoudit podle téhož právního předpisu.

Jestliže odvolací soud posoudil důvodnost žalobou uplatněného nároku vůči druhému žalovanému podle obchodního zákoníku, aniž respektoval speciální právní úpravu provedenou zákonem, je jeho právní posouzení věci nesprávné.

⁷ JIŘÍ SPÁČIL: Poznámka k problematice ručení Fondu národního majetku za závazky. *Právo a podnikání* 12/1996, s. 2.

agentura (ČKA).⁸ ČKA byla sice právnickou osobou, ale bez vlastní majetkové způsobilosti – hospodařila s majetkem státu. Pokud nabývala majetek, vlastnické právo příslušelo státu.⁹ Konsolidační banka a ČKA či po jejím zrušení Ministerstvo financí následně pohledávky státu postupovaly (prodávaly) dalším osobám. Nejvyšší soud charakterizoval ČKA jako podnikající právnickou osobu, v níž měla rozhodující vliv Česká republika. Šlo o výklad toho, že osoby, které v ni zastávají funkci mají statut úřední osoby pro účely úplatkářství.¹⁰

Ručení k pohledávkám postupovaným ČKA od 1. 1. 2006

Zánikem Fondu národního majetku (FNM) k 1. 1. 2006, který měl vlastní právní subjektivitu včetně vlastnické, přešly jeho závazky na stát.¹¹ Ustanovení § 15 odst. 3 zákona č. 92/1991 Sb. o ručení bylo zrušeno k 1. 1. 2006.¹² Nicméně již od 13. 8. 1993 již nemohlo vzniknout zákonné ručení státu za závazky na privatizovaném majetku dle § 15 odst. 3 zákona č. 92/1991 Sb. Již vzniklé ručení nezanikalo, neboť není-li stanoveno výslovně jinak, řídí se vznik soukromoprávního vztahu právní úpravou platnou v době jeho vzniku.

Ručení může zaniknout nejen plněním ručitele za dlužníka, ale také splynutím neboli sloučením (konfuse, konsolidace) práva a povinnosti věřitele a ručitele v jedné osobě, tedy ztotožněním osoby ručitele a věřitele. Jak uvádí Marta Škárová: „*Nezáleží na tom, zda závazek je splatný či nikoliv. Jakmile se práva a povinnosti z téhož závazku sjednotí v téže osobě, závazek zaniká a nemůže se už obnovit.*“¹³

Nemožnost zániku závazku, u nějž je dlužníkem i věřitelem jedna osoba, splynutím může vyplývat z výslovného znění zákona. Nedojde k zániku závazku splynutím ani tehdy, jestliže by se zánik závazku tímto způsobem dostal do rozporu s jinou zákonnou právní úpravou. To judikoval Vrchní soud v Praze na případě zákona o převodu majetku na jiné osoby.¹⁴ Tento judikát však nevyložil, že splynutí je zcela neuplatnitelné pro závazky vzniklé na základě tohoto zákona a konkrétně pro ručení Fondu národního majetku a následně státu. Vrchní soud vyloučení splynutí užil ve prospěch Fondu národního majetku, který nemohl volně disponovat majetkem, ale byl zprostředkovatel procesu privatizace státního majetku a byl vázán privatizačním rozhodnutím. Rozhodnutí se navíc týkalo zcela specifické situace celostátně organizovaného hromadného zápočtu pohledávek, které sloužilo k řešení druhotné platební neschopnosti.

Po 1. 1. 2006 byl ručitelem stát jako nástupce FNM. Pokud stát jako ručitel z jakéhokoliv důvodu nabyl práva věřitele, ručení zaniklo, jelikož je právně nemožné, aby byla osoba věřitele a ručitele totožná. Takto to upravuje starý občanský zákoník¹⁵ i nový občanský zákoník, který výslovně uvádí: „*Splyne-li právo věřitele s povinností toho, kdo závazek*

⁸ § 19 zákona č. 239/2001 Sb., o České konsolidační agentuře.

⁹ § 1 odst. 2 zákona č. 239/2001 Sb., o České konsolidační agentuře.

¹⁰ § 334 odst. 2 písm. d) trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. Usnesení Nejvyššího soudu z 29. 8. 2012, 7 Tdo 751/2012-I.

¹¹ § 1 odst. 2 zákona č. 178/2005 Sb., o zrušení Fondu národního majetku.

¹² Část třetí bod 17 zákona č. 179/2005 Sb.

¹³ JIŘÍ ŠVESTKA, JIŘÍ SPÁČIL, MARTA ŠKÁROVÁ, MILAN HULMÁK a kolektiv: *Občanský zákoník II. Komentář*. Praha 2008, ISBN 978-80-7400-004-1, komentář § 584 s. 1548.

¹⁴ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze z 22. 6. 1999, 5Cmo 86/99, ASPI: JUD13717CZ.

¹⁵ § 584 občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. ve znění zákona č. 509/1991 Sb.

zajišťuje, nezaniká tím hlavní dluh.“¹⁶ Jinými slovy zaniká zajištění dluhu, ale dlužník je dále povinen plnit, což se stejně uplatnilo i dle starého občanského zákoníku. To stvrzuje judikatura. Například Krajský soud v Hradci Králové ve svém rozsudku uvedl: „*Jestliže se každý z několika ručitelů zaručil za celý závazek a některý z těchto ručitelů se poté stal věřitelem, jeho ručitelství závazek zanikl splnutím.*“¹⁷

Tedy jestliže FNM osobě A prodal privatizovaný podnik, ručil FNM a od roku 2006 stát za závazky na privatizovaném majetku věřiteli B, pokud mu osoba A dluh neuhradila. Pokud však stát od 1. 1. 2006 získal samotnou pohledávku původně věřitele B, stal se sám věřitelem. Tím ve státě splynula práva věřitele a povinnost ručitele a závazky ze zákonného ručení zanikly. Stejně to platí pokud:

- a) do 31. 12. 2005 získal samotnou pohledávku jako věřitel FNM. I u něj došlo ke splnutí práva věřitele a povinnosti ručitele a tedy zániku závazkového vztahu mezi věřitelem a ručitelem v jedné osobě – FNM,
- b) získal stát jako věřitel pohledávku zajištěnou ručením FNM před 1. 1. 2006 a tato pohledávka nebyla k 1. 1. 2006 uhrazena. Zrušením FNM k tomuto datu s právním nástupnictvím státu došlo opět ke splnutí práva věřitele a povinnosti ručitele, tedy zániku ručení. Je nerozhodné, zda pohledávku ve vlastnictví státu spravoval stát přímo či právo hospodaření s tímto majetkem státu měly k tomu zřízené státní právnické osoby.

Pokud pohledávka státu jako nového věřitele za osobu A byla následně státem po 1. 1. 2006 postoupena třetí osobě dle jakéhokoliv právního předpisu, již nevznikalo zákonné ručení státu dle § 15 odst. 3 zákona č. 92/1991 Sb., který byl k 1. 1. 2006 zrušen. Nerozhoduje, zda stát postoupil pohledávku přímo, nebo prostřednictvím k tomu státem zřízené právnické osoby hospodařící s jeho majetkem. To dopadá na ČKA, která sice měla právní subjektivitu, ale neměla vlastnickou subjektivitu. Hospodařila s majetkem státu. Pohledávky jsou součástí majetku, proto práva věřitele vykonávaná za stát ČKA byly součástí majetku státu. Věřitelem byl stát, byť právo hospodaření, nikoliv však vlastnictví, příslušelo ČKA. Proto se na majetek státu v její správě vztahuje splnutí osoby věřitele a ručitele.

O ručení státu za privatizované podniky již rozhodovaly soudy, ale nikoliv o pohledávce, která by byla po 1. 1. 2006 postoupena za stát ČKA jiné osobě v rámci jejího hospodaření s majetkem státu. Známe je případ žaloby proti státu Československé obchodní banky a.s., která měla neuhrazenou pohledávku za privatizovanými firmami. Tato banka, či její právní předchůdci, vlastnila pohledávku celou dobu, nebyla převedena na stát a nedošlo ke splnutí práva věřitele a povinnosti ručitele.¹⁸

K pohledávkám postupovaným ČKA či Konsolidační bankou s.p.ú. do 31. 12. 2005

¹⁶ § 1993 odst. 2 občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.

¹⁷ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové z 29. 11. 2010, 18Co 283/2010. ASPI: JUD199995CZ.

¹⁸ Rozsudky Obvodního soudu Praha 1 č. 65C 141/2010, Vrchního soudu v Praze č. 5Cmo 245/2007 a Nejvyššího soudu č. 29Cdo 601/2008

Fond národního majetku byl právnickou osobou s vlastní majetkovou subjektivitou. Formálně lze uvést, že jestliže byl věřitelem pohledávky stát, trvalo ručení Fondu národního majetku. Pokud takovou pohledávku státní peněžní ústav Konsolidační banka¹⁹ či ČKA za existence FNM do 31. 12. 2005 postoupily, tak i se zákonnou zárukou FNM. Takový závěr však odporuje smyslu a účelu zákonného ručení Fondu národního majetku. FNM byl plně kontrolován státem a stát do něj vložil svůj majetek a po jeho zrušení převzal majetek.

Zákonné ručení Fondu národního majetku bylo určitou náhradou za to, že § 15 odst. 3 zákona č. 92/1991 Sb. měnil práva věřitele tak, že na rozdíl od obecné úpravy, kdy s postoupením dluhu na jiného dlužníka musí souhlasit věřitel, při privatizaci státního majetku podle zákona č. 92/1991 Sb. se souhlas věřitele nevyžadoval. Zákonná záruka byla kompenzací ze strany státu tohoto zkrácení práv věřitele. Především šlo o banky, které poskytly úvěry původně státním podnikům. Od těchto bank v rámci přípravy jejich privatizace a očištění od špatných úvěrů stát tyto pohledávky, jestliže nebyly splaceny dříve, převzal a zaplatil za ně nesplacenou část dluhu. Pohledávky konkrétně převzala za stát Konsolidační banka s.p.ú. a její nástupce Česká konsolidační agentura. Tedy věřitelé, kteří neměli právo souhlasu se změnou dlužníka v rámci privatizace a v jejichž prospěch byla zakotvena zákonná záruka FNM, byly státem plně odškodněny tím, že od nich stát zastoupený Konsolidační bankou a následně ČKA pohledávky za úplatu převzal.

Pak však ztratilo smysl a účel ručení FNM, které mělo ochránit věřitele jako subjekty soukromého práva před případnou negativní změnou v osobě dlužníka v souvislosti s privatizací státních podniků. Stát dostatečně uspokojil původní věřitele tím, že od nich pohledávku za úplatu převzal. Nemá žádnou logiku ručení FNM jako právnické osoby zřízené zákonem vůči státu jako věřiteli, když i FNM, byť formálně právnická osoba odlišná od státu, byl plně státem kontrolován a majetkově ovládan, což dokazuje i to, že po jeho zrušení se stal vlastníkem jeho majetku stát.²⁰ Proto při teleologickém výkladu zanikla zákonná záruka FNM okamžikem převzetí práv věřitele státem (Konsolidační banka, ČKA) i v době existence FNM do 31. 12. 2005. Pokud takovou pohledávku Konsolidační banka s.p.ú či ČKA následně postoupily dále, tak již bez záruky FNM. Účelem zákonné záruky bylo zajištění práva věřitele v souvislosti s privatizací státního majetku podle zákona č. 92/1991 Sb., nikoliv s jiným převodem majetku ze strany státu podle jiných právních předpisů (postoupení - prodej pohledávek Konsolidační bankou a ČKA).

Majetkové spory mezi státními právnickými osobami

Při použití splynutí majetkové pohledávky a závazku ve vztahu ke státnímu majetku, s kterým nehospodaří stát přímo, ale postoupil jej do práva hospodaření státních právnických osob, je nutné zvažovat účel daného státního majetku a vzniku příslušné právnické osoby. Může totiž nastat situace, kdy je státní majetek příslušnou státní právnickou osobou spravován pod zákonem stanoveným účelem a splynutí by tak mohlo snížit hodnotu státního majetku

¹⁹ Konsolidační banka s.p.ú. neměla vlastní majetkovou subjektivitu, ale hospodařila s majetkem státu. To plyne z § 19 odst. 2 zákona o České konsolidační agentuře, který uvádí, že s majetkem státu, s kterým hospodařila Konsolidační banka, má nově právo hospodařit ČKA.

²⁰ § 1 odst. 2 zákona č. 178/2005 Sb., o zrušení Fondu národního majetku.

zákonodárcem přesně určeného pro konkrétní účel, byť by splnutí mohlo být výhodné pro jinou státní právnickou osobu či stát přímo.

Uvedený případ ukazuje i na obecnější problém, jak řešit majetkové spory mezi státními právnickými osobami, které nemají vlastní vlastnickou subjektivitu, ale hospodaří s majetkem státu, což se týká především státních podniků, které nemají vlastní majetek.²¹ Jejich spor se totiž netýká vlastnictví, které přísluší státu, ale jen toho, kdo má právo hospodaření. V takovém případě může spor řešit stát sám v rámci výkonné moci, nikoliv v soudním řízení, byť státní právnická osoba (státní podnik) má vlastní právní subjektivitu odlišnou od státu a může vystupovat svým jménem v soudním řízení. Protože jde o majetkovou správu, která se netýká výkonu vrchnostenské státní moci, je i bez zvláštního zákona příslušný na základě kompetenčního zákona²² řešit spor ústřední správní úřad, v jehož působnosti jsou obě právnické osoby v majetkovém sporu týkající se výlučně majetku státu, anebo vláda jako vrcholný orgán výkonné moci,²³ pokud půjde o právnické osoby státu v působnosti různých ústředních správních úřadů.

*Doc. JUDr. Zdeněk Koudelka, Ph.D.
Vysoká škola Karla Engliše, Mezírka 1, 602 00 Brno
Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Veveří 70, 611 80 Brno
zdenek.koudelka@mail.muni.cz*

²¹ § 2 odst. 2 zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku.

²² Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a ostatních ústředních orgánů státní správy.

²³ Čl. 67 odst. 1 Ústavy č. 1/1993 Sb.